

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO**9/1998 vp****Hallituksen esitys verontilityslaiksi ja laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta***Valtiovarainvaliokunnalle***JOHDANTO***Vireilletulo*

Eduskunta on 12 päivänä toukokuuta 1998 lähettäessään hallituksen esityksen 54/1998 vp verontilityslaiksi ja laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi finanssisihteeri Merja Taipalus, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Martti Kallio, neuvotteleva virkamies Christel von Martens ja ylitarkastaja Markku Nissinen, sisäasiainministeriö
- ylijohtaja Risto Salama ja apulaisjohtaja Anneli Kukkonen, Verohallitus
- kirkkoneuvos Matti Halttunen, Kirkkohallitus
- lainoppinut asessori Timo Parrukoski, Suomen ortodoksinen kirkollishallitus
- erityisasiaintuntija Hannele Taatila, Suomen Kuntaliitto
- tilastojohtaja Ilkka Hyppönen, Tilastokeskus

- maakuntatutkija Seppo Tiainen Pohjois-Karjalan liitto
- talousarviopäällikkö Lauri A. Manninen ja erikoistutkija Heikki Helin, Helsingin kaupunki
- taloussuunnittelupäällikkö Pauli Outila, Vantaan kaupunki
- kaupunginjohtaja Raimo Ronkainen, Tornion kaupunki
- talous- ja suunnittelujohtaja Olli Mäkelä, Uudenkaupungin kaupunki
- taloussuunnittelupäällikkö Ari Hirvensalo, Jyväskylän kaupunki
- kunnanjohtaja Kari Ahokas, Kempeleen kunta
- kunnanjohtaja Teppo Sirniö ja taloussihteeri Pekka Hyvönen, Rautavaaran kunta
- kunnansihteeri Erkki Nikkilä, Konneveden kunta
- kunnanjohtaja Ahti Puumalainen, Juuan kunta
- vice president, corporate accounting and taxation Jouni Grönroos, Outokumpu Oyj.

Kuoreveden kunta on lisäksi antanut kirjallisen asiantuntijalausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muun muassa, että yksittäisten kuntien ja seurakuntien yhteisöveron jako-osuuksien laskentaperusteet uudistettaisiin. Kunnille tuleva yhteisövero jaettaisiin siten, että yhdessä kunnassa toimivalle yhteisölle maksuunpantu vero olisi sijantikunnan jako-osuuden laskentaperusteena. Useassa kunnassa toimivalle yhteisölle maksuunpantu vero jaettaisiin yhteisön toimipaikkakuntien kesken toimipaikkojen henkilöstömäärien suhteessa. Konserniavustuslain mukaisessa konsernisuhteessa oleville yhteisöille maksuunpantu vero jaettaisiin konserniin kuuluvien yhteisöjen kunnittaisten henkilöstömäärien suhteessa. Kunnille tulevasta yhteisöve-

rosta erotettaisiin laskennallinen metsäverosuus, joka jaettaisiin kunnittaisten kantorahatulojen perusteella. Uudistuksesta aiheutuvat kuntien valtionosuuksien muutokset tasattaisiin yhteisöverojärjestelmän sisällä muuttamalla veronsaajaryhmien jako-osuuksia.

Säännökset yhteisöjen ja yhteisetuuksien veron jakautumisesta veronsaajien kesken ehdotetaan kumottaviksi tuloverolaista, ja asiasta säädettäisiin verontilitysllaissa.

Uusia yhteisöveron jako-osuuksia sovellettaisiin verovuodelta 1999 tehtävistä tilityksistä lähtien.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on tarkastellut hallituksen esitystä toimialansa huomioon ottaen lähinnä yhteisöverojärjestelmän kannalta.

Valiokunta toteaa, että taloudellinen kehitys on Suomessa viime vuosina ollut varsin voimakasta ja että yhteisöjen maksamat verot ovat kasvaneet merkittävästi. Vuodelta 1997 yhteisöveroa arvioidaan pantavan maksuun noin 22 miljardia markkaa, josta kuntien osuus on noin 10 miljardia markkaa ja seurakuntien osuus yli 700 miljoonaa markkaa. Vuonna 1993 kuntien ja seurakuntien osuus on ollut yhteensä 2,7 miljardia markkaa.

Kuntien ja seurakuntien jako-osuudet ovat kuitenkin pysyneet samoina vuoden 1994 alusta lukien. Tämä johtuu siitä, että yksittäisten kuntien ja seurakuntien jako-osuuksien laskentaperusteina käytetään vuosilta 1991 ja 1992 toimitussa kunnallisverotuksessa yhteisöjen kiinteistö-, liike- ja henkilökohtaisesta tulosta maksuunpantujen äyrien perusteella laskettavia veroja. Lisäksi jako-osuuksiin vaikuttavat myös eräät muut seikat. Jako-osuuksien laskentaperusteita ei ole voitu tarkistaa, koska verojärjestelmä on muuttunut vuoden 1993 alusta.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että yksittäisten kuntien ja seurakuntien yhteisöveron jako-osuuksien laskentaperusteet uudistetaan. Esityksen tavoitteena on yhteisöveron jakaminen siten, että jakoperusteet mahdollisimman hyvin vastaisivat kunnissa toimivien yhteisöjen maksamien verojen jakaumaa. Tällä tavalla voidaan kannustaa kuntia elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantamiseen. Hallituksen esitys merkitsee huomattavaa parannusta nykytilaan verrattuna. Uudistuksen merkitystä korostaa myös kasvanut yhteisöjen maksamien verojen määrä. Valiokunta pitää asianmukaisena, että uudistus toteutetaan valtion ja kuntien kannalta kustannusneutraalisti. Uudistuksesta aiheutuvat kuntien valtionosuuksien muutokset tasataan tämän vuoksi yhteisöverojärjestelmän sisällä. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että asukasluku on käytössä kuntien valtionosuuksien määräytymisperusteissa, mihin se soveltuu paremmin kuin yhteisöveron jakoperusteisiin.

Jos yhteisöllä on toimipaikka vain yhdessä kunnassa, yhteisön vero ohjataan esityksen mukaan yhteisön sijaintikunnalle. Jos yhteisöllä on toimipaikkoja useassa kunnassa, yhteisölle maksuunpantu vero jaetaan kunkin yhteisön toimipaikkakuntien kesken toimipaikkojen kunnit-

taisten henkilöstömäärien suhteessa. Konserni-suhteessa olevien yhteisöjen verot lasketaan esityksen mukaan yhteen ja jaetaan konsernin yhteisöjen kunnittaisten henkilömäärien suhteessa. Pääkonttorikunnat saavat järjestelmässä henkilömäärän mukaisen osuuden yhteisöverosta, kuten muutkin kunnat. Konsernirakenteen huomioon ottaminen yhteisöveron jako-osuuksien laskennassa on keskeinen uudistuksen tavoitteita, oikeudenmukaisia jakoperusteita, toteuttava elementti.

Uuden jako-osuusjärjestelmän kahtena ensimmäisenä voimassaolovuotena verotuotto-muutoksia tasataan erityisjärjestelyin. Verovuosien 1999 ja 2000 yhteisöveron tilityksissä sovellettavat jako-osuudet määräytyvät esityksen perusteella siten, että uuden järjestelmän mukaisten jako-osuuksien painoarvo on 50 prosenttia ja tällä hetkellä voimassa olevien eli vanhojen jako-osuuksien painoarvo on niinkään 50 prosenttia.

Valiokunta toteaa, että lisäksi kohtuullistetaan vuosina 1999—2001 erityisen merkittäviä verotuottomuutoksia siten, että uudistuksesta aiheutuvat kunnittaiset verotuottomuutokset saavat olla enintään 1 500 markkaa vuodessa asukasta kohden verrattuna vanhojen jako-osuuksien mukaan laskettuihin yhteisöveroihin. Seurakuntien osalta menetellään vastaavalla tavalla, kuitenkin siten, että muutosrajana pidetään 110 markkaa asukasta kohden. Riittävän sopeuttamisajan varmistamiseksi vielä vuonna 2001 uudistuksen johdosta verotuottoja menettävien kuntien verotuottomuutokset saavat olla enintään 4 000 markkaa asukasta kohden. Samalla voidaan pitää kiinni siitä lähtökohdasta, ettei valtion ja kuntasektorin rahoitusasema uudistuksen johdosta muutu.

Esityksen mukaan uudistetut jako-osuudet ovat vuonna 2001 ensimmäistä kertaa kuntien valtionosuuslain mukaisen valtionosuuksien verotuloihin perustuvien tasauslisäysten ja tasausvähennysten laskentatekijänä. Uutta menettelyä sovellettaisiin ensimmäisen kerran verovuodelta 1999 maksuunpantujen verojen perusteella laskettaviin vuoden 2001 valtionosuuksien tasauksiin. Verotuloihin perustuva tasaus määräytyy tällä hetkellä vahvistamisvuotta edeltäneenä vuonna valmistuneen verotuksen maksuunpano-

tietojen perusteella. Valiokunta pitää tärkeänä, että tätä viivettä lyhennetään asetuksen muutoksella edellä kuvatulla tavalla yhdellä vuodella. Koska tarkoituksena on toteuttaa jako-osuusuu- distus valtion ja kuntien kannalta kustannus- neutraalisti, uudistuksen johdosta aiheutuvat valtionosuuksien muutokset otetaan huomioon muuttamalla valtion ja kuntien jako-osuuksia. Jako-osuuksia korjataan tämän johdosta vuosina 2001—2003, minkä jälkeen sovelletaan vuodelle 2003 vahvistettuja jako-osuuksia.

Valiokunta toteaa, että verotulotäydennyksen kolmen vuoden viive on ongelmallinen jo nykyjärjestelmässä. Valiokunnan mielestä tulisi selvittää mahdollisuudet viiveen lyhentämiseen vuodelle mahdollisimman pian.

Seurakuntien osalta verotulojen tasaus järjestetään kuntien verotuloihin perustuvaa tasausta vastaavasti kirkon keskusrahaston avustusjärjestelmän kautta.

Valiokunta toteaa, että yksittäisten kuntien ja seurakuntien yhteisöveron jako-osuuksien uudistaminen muuttaisi kuntien saamia yhteisöverotuottoja verrattuna voimassa oleviin jako-osuuksiin. Kuntien taloudellisen aseman muutoksia verotulojen suhteen tulee kuitenkin tarkastella kokonaisuutena ottaen huomioon sekä verotulojen muutokset että kuntien valtionosuuslain mukainen valtionosuuksien verotuloihin perustuva tasaus.

Lukuun ottamatta konsernisuhteessa olevien yhteisöjen verojen jakamista esityksessä ehdotettujen laskentaperusteiden mukaisia koelaskelmia on tehty vuoden 1995 tietojen pohjalta. Yhteisöveron tuottoa on mitattu sen määränä asukasta kohden. Muutoksia on arvioitu myös yhteisöveron määrän muutoksena asukasta kohden.

Valiokunta toteaa, että uudistuksen tietopohja on sikäli puutteellinen, että konserneihin liittyvät tiedot eivät ole olleet laskelmia tehtäessä valmiina. Mahdolliset järjestelmän korjaustoimenpiteet onkin toteutettava heti, jos siihen ilmenee perusteita.

Valiokunta huomauttaa, että niiden kuntien asemasta, jotka joutuvat suuriin taloudellisiin vaikeuksiin, tulee huolehtia esimerkiksi harkinnanvaraisin rahoitusavustuksin.

Kuntien yhteisövero-osuuksien yritystoimintaerän laskentaperusteina on Verohallituksesta saatava kullekin yhteisölle maksuun pannun yhteisöveron määrä ja Tilastokeskuksen Yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedot yhteisöjen sijaintija toimipaikkakunnista sekä henkilöstömääristä. Valiokunta toteaa, että tilastolain (734/1995) mukaan toimipaikkatiedot ovat julkisia, mutta yhteisöjen henkilöstömäärätiedot eivät ole, joten niitä ei tämän hetkisen lainsäädännön mukaan voida toimittaa kuntien tarkastettaviksi. Muilta osin Tilastokeskuksen tiedot ovat julkisia. Valiokunnan mielestä on tärkeää, että Tilastokeskus tekee jatkuvasti tilastoihinsa kohdistuvaa kehittämistyötä myös niiden oikeudellisuuden takaamiseksi. Valiokunta kiinnittää huomiota vielä siihen, että hallituksen esitykseen sisältyvien yhteisövero-osuuksien määräytymisperusteiden edelleen kehittämistä selvitetään tulevaisuudessa esityksen peruslähtökohtien pohjalta.

Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty valiokunnan huomiota siihen, että metsävero-osuus ei sovellu luontevasti yhteisöveron jakojärjestelmään. Samalla on esitetty, että nykyiset metsäveromuodot voitaisiin korvata kiinteistöverolla. Valiokunta toteaa, että metsäveromuotojen korvaaminen metsätalousmaahan kohdennetulla kiinteistöverolla edellyttäisi nykyistä merkittävästi korkeampia kiinteistöveroprosentteja, mikäli verotulojen taso pidettäisiin nykyistä vastavana. Valiokunta ei tässä yhteydessä tue asian-

tuntijakuulemisessa esitettyä mallia. Hallituksen esitys ottaakin huomioon asianmukaisella tavalla metsävaltaisten kuntien aseman.

Valiokunta katsoo, että säädettävän lain toivuutta on seurattava. Tällöin on arvioitava muun ohella konserniverotuksen vaikutusta uudistukseen, mahdollisuuksia yhteisöveron jakoperusteiden kautta kannustaa seutukuntapohjaiseen kuntien yhteistyöhön elinkeinotoiminnan kehittämässä sekä kirkon osalta yhteisöveron perusteita.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä tarkastelemiltaan osin muuttamattomina,

ja että valtiovarainvaliokunta lisäksi ottaa huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Kaarina Dromberg /kok
jäs. Ulla Juurola /sd
Reijo Kallio /sd
Toimi Kankaanniemi /skl
Juha Karpio /kok
Pehr Löf /r

Hannes Manninen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Tuija Pohjola /sd
Iivo Polvi /vas
Veijo Puhjo /va-r
Erkki Pulliainen /vihr
Aulis Ranta-Muotio /kesk.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Koska emme voi yhtyä kaikilta osin valiokunnan lausuntoon, esitämme eriävänä mielipiteenämme seuraavaa:

Yhteisöveron jakoperusteiden tarkistaminen on sinänsä oikea ja välttämätön toimenpide. Uudistukselle asetettu tavoite kohdentaa yhteisöverot kertymän mukaisesti ja kuntien elinkeinopolitiikkaa tukevaksi on lähtökohdiltaan oikea. Tosiasia kuitenkin on, että yritysten sijoittumiseen vaikuttavat kunnan elinkeinopolitiikka huomattavasti enemmän muut tekijät, kuten yliopistojen, tutkimuslaitosten ja valtion hallintoyksiköiden sijainti.

Asiaa valmistellut työryhmä ei löytänyt sellaista mallia, joka käytännössä noudattaisi elinkeinoelämästä saatavissa olevien tunnuslukujen perusteella kullakin paikkakunnalla tuotettua yritysten todellista tulosta. Hallituksenkaan esitys yhteisöverojen jakoperusteiksi kuntien välillä ei vastaa monikuntaisten ja konserniyritysten todellista tulosta eri kunnissa.

Elinkeinoelämän tunnuslukujen valossa oikeudenmukainen jako suuralueiden kesken toteutuisi, jos kuntien yhteisövero jaettaisiin puoleksi asukaslukuperusteisesti ja puoleksi hallituksen esittämällä mallilla. Tällä mallilla olisi myös muita kunnallistalouden kannalta erinomaisia etuja.

Uudistuksen keskeisin ongelma on käytännössä siirtymäkausi, sillä siirtymäkauden jälkeen vuodesta 2003 alkaen verotulojen täydennysjärjestelmä tasaa muutokset suurimmalta osin. Siksi uudistuksen toteutuksessa tulisi kiinnittää erityinen huomio siirtymäkauden aikana tapahtuvien menetysten korvaamiseen. Edellyttäen, että näin menetellään, esitämme, että asukasluvun painoarvoksi tulisi 25 prosenttia ja hallituksen esityksen 75 prosenttia. Tältä osin malli olisi sama kuin Kuntaliiton esitys.

Siirtymäkauden järjestelyiksi esitämme, että hallituksen esityksen 30 §:ää muutettaisiin siten, että siirtymäkauden rajaus 1 500 markkaa asukasta kohden alennettaisiin 500 markkaan ja että verovuonna 2001 kunnittaisen yhteisöveron

määrä on enintään 3 000 markkaa pienempi asukasta kohden hallituksen esittämän 4 000 markan sijaan.

Edelleen katsomme, että hallintovaliokunnan olisi tullut esittää, että niiden kuntien asemasta, jotka uudistuksen johdosta joutuvat suuriin taloudellisiin vaikeuksiin, huolehdittaisiin varaimalla riittävän suuri harkinnanvarainen rahoitusavustus kohdennettuna yhteisöveromenetysten kompensoimiseen. Suomen Kuntaliitto on esittänyt tähän tarkoitukseen 200 miljoonaa markkaa.

Kiinnitämme huomiota myös metsäverosuutta koskevaan valiokunnan kannanottoon ja toteamme, että metsäveromuotojen korvaaminen metsätalousmaahan kohdennetulla kiinteistöverolla ei ole tässä vaiheessa mahdollista meillä olevan metsäverouudistuksen siirtymävaiheen johdosta. Tämän vuoksi emme kannata nykyisten metsäveromuotojen korvaamista kiinteistöverolla. Pikemminkin tulisi tutkia mahdollisuutta siihen, että nykyiset metsäverot tuloutettaisiin kaikilta osiltaan kiinteistöjen sijaintikuntaan.

Edellä esitetyin perustein katsomme, että valtiovarainvaliokunnan tulisi muuttaa verontilityslain 13 §:n 1 momentti ja 30 §:n 1 ja 2 momentti seuraavaan muotoon:

13 §

Yksittäisten kuntien ja seurakuntien jako-osuudet

Kunnan jako-osuus määräytyy verovuositain 75 *prosentin painoarvolla* kunkin kunnan 2 momentin mukaisen yritystoimintaerän ja 4 momentin mukaisen metsäerän summan suhteellisenä osuutena kaikkien kuntien vastaavien lukujen summasta, ja 25 *prosentin painoarvolla kunkin kunnan asukasluvun suhteellisenä osuutena kaikkien kuntien yhteenlasketusta asukasluvusta*. Evankelis-luterilaisen seurakunnan jako-osuus määräytyy vastaavasti.

30 §

*Yksittäisten kuntien ja seurakuntien
jako-osuuksien määräytyminen verovuosilta
1999—2001*

Verovuosien 1999 ja 2000 yhteisöverojen tilityksissä 13 §:n mukaisten jako-osuuksien painoarvo on 50 prosenttia ja veronkantolain 12 d §:n mukaisesti viimeksi vahvistettujen jako-osuuksien painoarvo 50 prosenttia. Näin määrättyjä jako-osuuksia korjataan siten, että niiden mukaan tuleva kunnittainen yhteisöveron määrä eroaa veronkantolain 12 d §:n mukaisesti vahvistettujen jako-osuuksien mukaan lasketusta vas-

taavasta määrästä enintään 500 markkaa asukasta kohden. Seurakuntien osalta menetellään vastaavasti siten, että ero on enintään 37 markkaa asukasta kohden.

Verovuonna 2001 sovellettavia 13 §:n mukaisesti määräytyviä jako-osuuksia korjataan siten, että niiden mukaan tuleva kunnittaisen yhteisöveron määrä on enintään 3 000 markkaa pienempi asukasta kohden kuin veronkantolain 12 d §:n mukaisesti vahvistettujen jako-osuuksien mukainen vastaava määrä.

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 1998

Hannes Manninen /kesk
Matti Väistö /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Yleistä

Pääministeri Esko Ahon hallituksen toimesta toteutettu pääomatulojen verotuksen uudistaminen merkitsi yhteisöveron tuoton erittäin voimakasta kasvua. Vuoden 1993 määrä oli 5,7 mrd. mk, josta kunnat saivat 2,5 mrd. mk ja seurakunnat 0,2 mrd. mk, kun vuonna 1998 määrät ovat noin viisinkertaiset. Uudistus siis onnistui hyvin. Sen sijaan yhteisöveron jakautuminen eri veronsaajaryhmien, valtion, kuntien ja seurakuntien kesken ei enää ole oikeudenmukaista. Kärjekkäämmiin ovat vääristyneet kuntien väliset suhteet. Lisäksi järjestelmä loukkaa uskonnonvapauden ja tasavertaisuuden periaatetta seurakuntien osalta. Hallitus esittää uudistusta, joka korjaa osittain kuntien välisen ongelman, mutta aiheuttaa erälle kunnille kohtuuttomia ongelmia. Kaikkien uskontokuntien kohtelun oikeudenmukaistamista hallitus ei esitä. Näiltä osin hallituksen esitys ja hallintovaliokunnan lausunto ovat puutteellisia ja vaativat korjaamista.

Osittainen asukaslukuperusteisuus ja siirtymäkauden rajaus

Yhteisövero-osuuden jakaminen kuntien kesken on toteutettava siten, että perusteissa otetaan huomioon 25-prosenttisesti asukasluku. Vaikka perusteen soveltuvuutta voidaan kritisoida, tuo se selkeästi oikeudenmukaisuutta jakoperusteisiin. Tämä on tärkeämpää kuin niin sanottu puhdaslinjaisuus.

Siirtymäkauden kohtuuttomia menetyksiä tulee lieventää rajaamalla menetyksen katto hallituksen esittämästä 1 500 mk:sta/asukas/v 750 mk:aan/asukas/v. Näin suurimpaan ahdinkoon ajautuvat kunnat selviävät, kunnes verotulojen tasausjärjestelmä alkaa vaikuttaa. Menetyksen lakisäateinen rajaaminen on oikeudenmukaisempi ja ennakoitavampi menettely kuin turvaaminen harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin.

Konserniavustusten ja toimipaikkojen sijaintiin liittyvien tietojen epävarmuuteen sekä metsäveron aiheuttamiin ongelmiin on kiinnitettävä erityistä huomiota ja seurantaa.

Kirkkojen yhteisövero-osuus kaikille seurakunnille

Omistajien tai osakkaiden uskontokunnasta riippumatta kaikki yhtiöt, perikunnat ja muut yhteisöt ovat yhteisöverovelvollisia. Yhteisöverosta jaetaan kuitenkin osuus vain evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon seurakunnille. Kaikkien muiden uskonnollisten yhdyskuntien seurakunnat ovat yhteisövero-osuuden ulkopuolella. Myös uskonnollisten yhdyskuntien omistamat kustannus- ja muut yhtiöt maksavat yhteisöveroa, josta osa menee kahdelle kirkolle, vaikka nämä yhtiöt eivät saa vastinetta tälle maksuvelvollisuudelleen. Missään muussa maassa ei ole järjestelmää, jonka mukaan yhteisöt maksavat veroa seurakunnalle, johon yhteisön omistajat eivät kuulu.

Yhteisöverolainsäädäntö loukkaa uskonnonvapauden ja tasavertaisuuden periaatetta. Seurakunnille osoitettava osuus yhteisöverosta tulee jakaa kaikille uskonnonvapauslain (267/1922) mukaisesti rekisteröityneille uskonnollisille yhdyskunnille niiden virallisten jäsenrekisterien mukaisten jäsenmäärien suhteessa. Lisäksi yhdistyslain mukaisesti rekisteröityneille seurakunnille tulee osoittaa niiden jäsenmäärien edellyttämä osuus yhteisöverosta. Laki uskontokuntien jäsenrekisteristä on eduskunnan käsiteltävänä ja tulee voimaan vuonna 1999.

Kaikkien uskonnollisten yhdyskuntien seurakunnat pitävät omin kustannuksin ja ilman verotusoikeutta jäsenrekistereitä. Eräillä seurakunnilla on suojeltuja kiinteistöjä. Useilla vapailla seurakunnilla on omia hautausmaita. Seurakunnat tekevät laajaa lapsi-, nuoriso- ja sosiaalista työtä sekä lähetys- ja kehitysyhteistyötä ja kouluttavat työntekijänsä. Yhteisövero-oikeudesta huolimatta evankelisluterilaiseen kirkkoon kuulumattomien osalta evankelisluterilaiset seurakunnat perivät moninkertaiset hautapaikkamaksut. Nämä seurakunnat maksavat kiinteistöveroa, kun muun muassa eräät aatteelliset yhdistykset on tästä vapautettu. Koko toimintansa niin sanotut vapaat seurakunnat hoitavat ilman verotusoikeutta vapaaehtoisin lahjoituksin.

Kaikkia koskeva yhteisöverovelvollisuus ja mainitut tehtävät sekä kustannukset huomioon ottaen on perusteltua, että yhteisöveron seurakuntien osuus jaetaan kaikkien seurakuntien kesken niiden jäsenmäärien suhteessa. Evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon yhteisöverosuus on kasvanut 1990-luvun alun 20 mmk:n tasosta 40-kertaiseksi eli lähes 800 mmk:aan ilman, että mitkään tehtävät tai kustannukset olisivat muuttuneet. On kohtuullista, että tästä summasta jaetaan osuus muiden uskontokuntien seurakunnille. Kysymys on noin 2 prosentin osuudesta eli noin 15 miljoonan markan summasta vuosittain. Kun osa kansasta ei kuulu mihinkään seurakuntaan, voidaan tätä vastaava osuus jättää valtiolle tai käyttää kuntien erityistarpeisiin.

Valiokunnan lausuntoon tuleekin sisällyttää seuraava lausuma.

Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin yhteisöverosuuden jakamisen uudistamiseksi siten, että seurakunnille osoitettava osuus jaetaan Hallitusmuodon edellyttämää uskonnonvapauden ja tasavertaisuuden periaatetta noudattaen kaikille uskonnonvapauslain (267/1922) mukaisesti rekisteröityneille uskonnollisille yhdyskunnille niiden jäsenmäärien suhteessa. Lisäksi niille seurakunnille, jotka toimivat yhdistyslain mukaisesti rekisteröityneinä, tulee jäsenmäärää vastaava osuus osoittaa erillisenä tukena niiden nuoriso-, koulutus- ja muuhun vastaavaan toimintaan.

Toisin kuin hallintovaliokunnan lausunnossa esitetään, tulee valtiovarainvaliokunnan ottaa edellä sanottu huomioon sen laatiessa mietintöä.

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 1998

Toimi Kankaanniemi /skl